Badania terenowe, prace nad raportami i obecność na KWRiST – podsumowanie lipca i sierpnia w NIST

Kluczowe wystąpienia

Przedstawiciele kierownictwa oraz Zespołu ds. Badań i Analiz Samorządowych NIST aktywnie uczestniczyli w posiedzeniach Komisji Wspólnej Rządu i Samorządu Terytorialnego. W lipcu Dyrektor Instytutu, prof. Paweł Swianiewicz wziął udział w dwóch posiedzeniach KWRiST. Podczas jednego z nich zaprezentował kluczowe wyniki badań dotyczące wpływu wielokadencyjności na rozwój gmin, ze szczególnym uwzględnieniem ich stabilności finansowej i zdolności inwestycyjnych. Tematyka ta stała się również kanwą do licznych wywiadów i debat medialnych.

Z kolei w sierpniu Zastępczyni Dyrektora Instytutu, dr Julita Łukomska wraz z dr Anną Dąbrowską reprezentowały NIST na posiedzeniu KWRiST, prezentując najnowsze badania Instytutu poświęcone finansowej współpracy jednostek samorządu terytorialnego z organizacjami pozarządowymi (NGO).

Finansowanie NGO oraz projekty badawcze

Według szacunków dr Julity Łukomskiej, w 2025 r. samorządy przekazały organizacjom pozarządowym na realizację zadań publicznych co najmniej 4,7 mld zł, co stanowi około 1% wszystkich wydatków JST. W gminach i województwach dominują wydatki na kulturę fizyczną i sport, natomiast w powiatach – pomoc społeczna.

W lipcu członkowie naszego zespołu badawczego – Patrycja Hryciuk-Ziółkowska, Anna Dąbrowska, Julita Łukomska oraz Paweł Swianiewicz – we współpracy z grupą studencką z Wydziału Geografii i Studiów Regionalnych UW – prowadzili badania terenowe w sześciu gminach na Podlasiu. Badanie jest częścią większego projektu „Wpływ depopulacji na obszarach wiejskich na funkcjonowanie samorządów", który realizujemy na Dolnym Śląsku i Podlasiu. Celem projektu jest kompleksowa analiza wpływu procesów depopulacyjnych w gminach wiejskich na:

– dostępność i koszty świadczenia usług publicznych,
– funkcjonowanie administracji samorządowej,
– demokrację lokalną,
– życie, decyzje i plany mieszkańców.

Badanie na Podlasiu objęło wywiady indywidualne i grupowe z 45 lokalnymi liderami i osobami zaangażowanymi społecznie oraz ankiety ze 172 mieszkańcami.

Raporty NIST

W lipcu NIST opublikował również raport pt. „*Między entuzjazmem a sceptycyzmem: partycypacja społeczna oczami urzędników administracji samorządowej"* autorstwa Anny Dąbrowskiej i Patrycji Hryciuk-Ziółkowskiej, w którym wzięto na tapet stosunek urzędników samorządowych do aktywności obywatelskiej. Badanie wskazuje m.in. na rozbieżność między poparciem dla samej idei dialogu a oceną przygotowania mieszkańców.

W sierpniu podjęto również pracę nad przygotowaniem kolejnych raportów w ramach stałego planu badań, w tym nad raportem dotyczącym specjalizacji, wielozadaniowości i hierarchii w pracy urzędników samorządowych, którego oficjalna publikacja zaplanowana została na początek września 2026 r.

Projekty wspierające województwa

Na prośbę Związku Województw RP, Narodowy Instytut Samorządu Terytorialnego w okresie wakacyjnym rozpoczął prace nad projektem, którego celem jest głębsze spojrzenie na zróżnicowania rozwojowe występujące między polskimi województwami oraz wewnątrz nich. Projekt zakłada zarówno bardziej szczegółowe ujęcie terytorialne, poprzez analizę zróżnicowań na poziomie podregionów (NUTS 3), jak i szersze spojrzenie na rozwój, wykraczające poza tradycyjne wskaźniki oparte na PKB i uwzględniające m.in. wyzwania demograficzne, społeczne, infrastrukturalne i środowiskowe. Efektem prac ma być narzędzie, które może wesprzeć dyskusję nad podziałem środków rozwojowych w kolejnej perspektywie finansowej UE. Wstępna koncepcja projektu została już zaprezentowana przez Dyrektora NIST pod koniec czerwca podczas spotkania marszałków województw, a obecnie w Instytucie trwają dalsze prace nad jej rozwinięciem.

800 słuchaczy na szkoleniu o cyberbezpieczeństwie

W sezonie urlopowym NIST ogranicza liczbę przeprowadzonych webinarów kierowanych do pracowników JST. W sierpniu odbyło się szkolenie dotyczące podstaw cyberbezpieczeństwa, którego celem było podniesienie świadomości pracowników samorządowych w zakresie zagrożeń cyfrowych. Pomimo wakacyjnego okresu szkolenie cieszyło się dużym zainteresowaniem i zgromadziło niespełna 800 osób.